۳ و نیم تا ۶ ساعت است.»

تا پیش از انتخاب به‌عنوان وزیر امورخارجه شاید یکی از مهم‌ترین جنجال‌های مرتبط با حسین امیرعبداللهیان ماجـرای برکنـاری او از معاونت عربـی و آفریقایی وزارت امورخارجـه دولـت یازدهـم در دوران وزارت محمدجواد ظریف بـود. در آن زمان انتخاب حسـین جابری‌انصاری به‌عنوان جانشـین امیرعبداللهیان در مقام معاونت عربی و آفریقایی وزارت امور خارجه با انتقادهای تند رسانه‌های اصول‌گرا مواجه شـد. تعـدادی از رسـانه‌های اصول‌گرا، برکنـاری امیرعبداللهیـان را بـه معنـای تضعیـف روابط جمهوری اسـلامی ایران با محور مقاومـت تعبیر کردند. روزنامـه وطن‌امروز در گزارشـی با تیتـر «حذف دیپلمات مقاومت» در گزارشـی نوشـت: «محمدجـواد ظریف در اقدامی عجیب و قابل تأمل حسین امیرعبداللهیان، معاون عربـی و آفریقـای وزارت امور خارجه و دیپلمات باسـابقه و مسـلط ایـران در منطقه را برکنار کـرد. امیرعبداللهیان بـا توجه به تسـلط و احاطه خـود بر تحـولات منطقه‌ای طی سـال‌های اخیر توانسـته بود به‌عنوان یک مهره ویژه جمهوری اسـلامی ایـران، رایزنی‌هـای دیپلماتیک را در منطقه به سـود جریان مقاومت سـامان ببخشد. عملکرد امیرعبداللهیـان در پرونده عراق و به‌ویـژه اقدامات او در بحریـن و خلیج‌فـارس باعث شـد در وزارت امور خارجه، او به‌عنوان یک متخصص منطقه شـناخته شود. از سوی دیگـر در منطقه نیـز امیرعبداللهیان به‌عنـوان دیپلمات جریان مقاومت شـهره شـد. به‌ویژه طی سال‌های اخیر و در جریـان تحـولات منطقه، تلاش‌های ائتلاف سـعودی نتوانسـت برنامه‌های ایـن دیپلمات جریـان مقاومت در منطقه را تحت‌الشعاع قرار دهد.»

هرچنـد امیرعبداللهیـان پـس از برکنـاری از مقـام معاونت، توسـط ظریف به‌عنوان مشـاور وزیر انتخاب شد و گفته‌می‌شد قرار اسـت به‌عنوان سفیر جدید ایران عازم مسقط، پایتخت عمان شود، اما او تصمیم گرفت که از این سـفارت صرف‌نظر کند و پس از چندی به‌عنوان «دستیار ویـژه رئیس مجلـس و مدیـرکل امـور بین‌الملل مجلس شـورای اسـلامی» و «دبیرکل دبیرخانه دائمی کنفرانس بین‌المللـی حمایـت از انتفاضه فلسـطین» مشـغول به فعالیت شد.

توفیق‌های دیپلماتیک امیرعبداللهیان

حسین امیرعبداللهیان در دوره‌ای به وزارت خارجه رسید که به دلیل خروج ایالات متحده آمریکا از برجام و بازگشـت تحریم‌های آمریکا، کشور در سیاست خارجی با چالش‌های زیادی مواجه شده‌بود. در این ایام، دولت سیزدهم پیوستن بـه برخی نهادهای بین‌المللی را پیگیری کـرد که در دولت پیشـین زمینه‌های پیوستن به آنها چیده شده بود. از جمله دسـتاوردهای دیپلماتیک این دوره پیوسـتن رسمی ایران به سـازمان همکاری شانگهای و گروه بریکس بود. همزمان با عضویت ایران در سـازمان همکاری شـانگهای، حسـین امیرعبداللهیـان این عضویـت را «گام مهمـی در پیگیری سیاست خارجی فراگیر، تقویت سیاست همسایگی و نگاه به آسـیا» دانسـت. او همچنین پس از پذیرش درخواسـت عضویـت ایـران در گـروه بریکس هـم تاکید کـرد: «گروه بریکـس به‌عنوان یک سـاختار چندوجهـی، تمایل زیادی بـرای نقش‌آفرینی مسـتقل و مؤثر در عرصه جهانـی دارد و از ایـن جهت می‌تواند یکـی از اهداف مطلوب کشـورمان بـرای پیگیـری چندجانبه‌گرایی در کنار دیگـر ائتلاف‌ها و ساختارهای مهم مانند شانگهای، اوراسیا، سیکا، آسه‌آن و... در عرصه‌ی سیاست خارجی و روابط بین‌الملل باشد.»

ناکامی‌های سیاست خارجی امیرعبداللهیان

شـاید بزرگ‌تریـن ناکامـی سه‌سـاله دوران وزارت امیرعبداللهیان، ناتوانی دستگاه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در رسـیدن به هدف رفع تحریم‌های ظالمانه آمریکا بود. با مطول شـدن مذاکراتی که علی باقری، معاون سیاسی وزیر امور خارجه از ۸ آذر ۱۴۰۰ با ۱+۴ برای بازگشت آمریـکا به برجام آغاز کرده‌بود، این مذاکرات اسـفند ۱۴۰۰ تقریباً با بن‌بسـت مواجه شد؛ هرچند پس از آن هم چند بار تلاش برای از سـرگیری مذاکرات انجام شد و حتی شهریور ۱۴۰۱ پیش‌نویـس تـازه‌ای برای توافق بازگشـت آمریکا به برجام پیشنهاد شـد، اما این مذاکرات با وقوع اعتراض‌های پاییـز ۱۴۰۱ در ایران کاملاً متوقف شـد و امیدواری‌ها برای بازگشـت آمریـکا به برجام و رفـع تحریم‌ها تا حـد زیادی از میان رفت. در این دوران، برخی کشـورهای اروپایی مواضع تندی در قبال جمهوری اسـلامی ایران گرفتند که دستگاه دیپلماسی ایران نتوانسـت جلوی افزایش کدورت در روابط ایران و کشورهای اروپایی را در پی اعتراض‌های ۱۴۰۱ بگیرد. این وقایع همراه با آغاز حمله روسیه به اوکراین و اتهام‌زنی به تهران مبنی بر ارسال سلاح به روسیه برای استفاده در جنگ اوکراین، باعث شـد که روابط ایـران و قدرت‌های اروپایی به تدریج رو به تیرگی بگذارد.

حسین امیرعبداللهیان در دوره‌ای به وزارت خارجه رسید که به دلیل خروج ایالات متحده آمریکا از برجام و بازگشت تحریم‌های آمریکا، کشور در سیاست خارجی با چالش‌های زیادی مواجه شده‌بود. در این ایام، دولت سیزدهم پیوستن به برخی نهادهای بین‌المللی را پیگیری کرد که در دولت پیشین زمینه‌های پیوستن به آنها چیده شده بود. از جمله دستاوردهای دیپلماتیک این دوره پیوستن رسمی ایران به سازمان همکاری شانگهای و گروه بریکس بود

نگاه دیپلمات

حمیدرضا آصفی در گفت‌وگو با هم‌میهن:

وزارت امورخارجه تغییر بنیادین نخواهد داشت

حمیدرضا آصفی، سخنگوی پیشین وزارت امورخارجه در گفت‌وگو با هم‌میهن گفت: «آقای امیرعبداللهیان، شخصیت دوست‌داشتنی‌ای بودند. بسیار به لحاظ فردی با ادب، با حیـا و متواضع بودند که این صفات بارز ایشان بود».

ابتدا ضایعه رخ‌داده را خدمت شما تسلیت عرض می‌کنم؛ شما با آقای امیرعبداللهیان در وزارت امور خارجه همکار بودید. در خصوص ایشان بفرمایید...

من هـم این حادثـه تلخ را تسـلیت می‌گویـم؛ تلخ‌ترین حادثـه‌ای بود که در این چند سـال اخیر داشـتیم و افراد ارزشـمندی را از دست دادیم؛ چه آقای رئیس‌جمهور، چه وزیر محترم امور خارجه، چه آیت‌الله آل‌هاشم، امام‌جمعه عزیز، مردمی و دوست‌داشتنی تبریز، استاندار آذربایجان و افرادی که جان خودشـان را از دست دادند. حادثه تلخی بود اما همانگونه کـه رهبری فرمودند، خللی در کار ایجاد نخواهد شـد و این تجربه چندمی است که رئیس‌جمهور در وسـط کار، یا شهید می‌شـوند یا مانند آقای بنی‌صدر عزل می‌شـوند. ما شـهادت آقای رجایی را داشتیم و این تجربه اول ما نیسـت و حتماً با سازوکاری که در قانون آمده است، مشکلی به‌وجود نخواهد آمد. آقای امیرعبداللهیان، شخصیت دوست‌داشتنی‌ای بودند. بسیار به لحاظ فردی با ادب، با حیا و متواضع بودند که این صفات بارز ایشان بود. نمی‌گویم پرکار بودند چراکه مسئولین ما همه پرکار هستند و ویژگی بارزی بین مسئولین ما نیست. به لحاظ کاری نیز تصور می‌کنم یکی از ویژگی‌هایی که آقای امیرعبداللهیان داشت، کارشناس‌محوری و مشورت‌محور بودن ایشان بود. به کار کارشناسـی اهمیت می‌دادند و یکـی از دلایل این ویژگی این بود که خودشـان از پایین رشد کرده بودند. ایشـان مدتی سـفیر ما در بحرین بودنـد کـه همزمان با سـخنگویی مـن در وزارت امـور خارجه بـود. با ایشـان تماس‌هـای زیادی داشـتیم چراکه بحرین جـزو حوزه‌های پرکار منطقه است و همیشه برای جمهوری اسلامی در روابـط هم اهمیت دارد و موضوعات متنوعی بـرای کار دارد. پیش‌تر از آن نیز با ایشان در ارتباط بودم که می‌دیدم چقدر کارشناس‌محور هستند و در مدت وزارت کوتاه‌شان هم انصافاً سعی کردند بـا هماهنگی با محور مقاومت، سیاسـت‌های نظـام را به احسـن‌الوجه به پیش ببرند. سفرهای متعددی به منطقه و خارج از منطقه داشـتند؛ به هر صورت سـه سـال برای دسـتگاه دیپلماسـی زمان طولانی‌ای نیست و خیلی کم اسـت اما در این سه سـال معتقدم ایشان به احسن‌الوجه کارشـان را انجام دادند. ان‌شاءالله خدا از ایشان قبول کند و اجر شهادت را پای ایشان بنویسند.

تاثیر این حادثه بر دستگاه دیپلماسی چه خواهد بود؟ چه تحولاتی را در این وزارتخانه شاهد خواهیم بود؟

حالا باید دید آن شـورایی که متشکل از معاون اول، رئیس مجلـس و رئیس قوه قضائیه تشـکیل شـده اسـت، چه سـازوکاری را مشخص خواهند کرد؛ در وزارت امور خارجه تغییر بنیادین به آن معنا شـکل نخواهد گرفت چراکه این وزارت‌خانه براساس سیاست‌های اجماعی کشور به پیش می‌رود، خیلی در سیاست‌ها اتفاقی رخ نخواهد داد.

آیا در آیین‌نامه داخلـی وزارت امور خارجه چنین موضوعی پیش‌بینی شـده که در صورت درگذشت وزیر امور خارجه چه کسـی باید جانشـین ایشـان باشد؟

تا آنجایی که من به خاطر دارم، آیین‌نامه یا دسـتورالعملی پیش‌بینی نشـده است و کسـی که مسـئول اداره دولت می‌شود که طبیعتاً در این ۵۰ روز -در صورت تایید رهبری- آقای مخبر، سرپرست ریاسـت‌جمهوری هستند و ایشان سرپرسـت وزارت خارجه را تعیین خواهند کـرد. در حال حاضر وزارت خارجه فاقد سـازوکاری اسـت که ما یک معاون کل یا قائم‌مقام داشـتیم که اگر در آن شـرایط چنین اتفاقـی می‌افتاد، محتمل بـود که قائم‌مقام این مسئولیت را به عهده بگیرد اما حالا این سازوکار وجـود نـدارد و چند معـاون هسـتند. در نتیجه در آیین‌نامه چنین چیزی پیش‌بینی نشده و براساس تشخیص سرپرست ریاسـت‌جمهوری، برای این مدت کسـی تعیین خواهد شد.

درباره دیپلمات

سکاندار جدید دستگاه دیپلماسی

در پی شـهادت حسـین امیرعبداللهیان، وزیـر فقید امور خارجه جمهوری اسـلامی ایران، بـا تصمیم هیئت دولت روز گذشـته علـی باقری‌کنی، معاون وزیر سیاسـی و امور بین‌الملـل، وزیرمسـئول کمیته حـوزه بین‌الملل شـد و مدیریت امور خارجی را در دسـت گرفت. علی باقری‌کنی در دوسـال‌ونیم گذشـته به‌عنوان معاون وزیر امور خارجه مسئولیت مذاکرات هسته‌ای را بر عهده داشت. به گزارش جماران، باقری در سـال ۱۳۴۶ متولد شـده اسـت. او در رشته معارف اسلامی و اقتصاد در دانشگاه امام صادق علیه‌السلام تحصیل کرده است. او پیشینه تدریس اقتصـاد در دانشـگاه را نیـز داراسـت. علی باقری‌کنی فرزند محمدباقر باقری‌کنی است که از اعضای سـابق مجلس خبرگان رهبری و عضو هیئـت امنای مؤسسـه جامعة‌الصادق اسـت، او همچنین برادرزاده مرحـوم آیت‌الله محمدرضا مهدوی‌کنی است. او در سال ۱۳۷۳ پس از مدت کوتاهی حضور در سازمان صداوسیما، فعالیت در وزارت خارجـه را آغـاز کرده است. از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۲ در دولت محمود احمدی‌نژاد در تیم هسته‌ای ایران بود و در مذاکرات هسـته‌ای در کنار سعید جلیلی فعالیت می‌کرد. در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۳۹۲ باقری‌کنی رئیس ستاد انتخاباتی سعید جلیلی بـود و در شـورایعالی امنیت ملی به‌عنـوان معاون جلیلی حضور داشـت. وی در تاریخ ۸ دی‌ماه سال ۱۳۹۸ با حکم آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی به‌عنوان معاون امور بین‌الملل و رئیس سـتاد حقوق بشر قوه قضائیه منصوب شد. ستاد حقـوق بشـر زیرمجموعه قـوه قضائیه اسـت و در دوران ریاسـت مرحوم آیت‌الله هاشمی‌شـاهرودی و با تصویب مقام معظم رهبری در سـال ۱۳۸۴ تاسیس شده است و نقش دسـتگاه دیپلماسـی قوه قضائیه را بازی می‌کند و در مجامع جهانی پاسخگوی اتهامات مربـوط به نقض حقوق بشـر در ایران اسـت. پیش از باقری‌کنی، محمدجواد لاریجانی به مدت ۱۴ سـال ریاست ستاد حقوق بشر قوه قضائیه را برعهده داشـته است. باقری‌کنی در تاریـخ ۲۳ شـهریورماه سـال ۱۴۰۰ بـا حکـم حسـین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه وقـت، به‌عنوان معاون سیاسـی وزارت امور خارجه منصوب و جایگزین سیدعباس عراقچی شد.

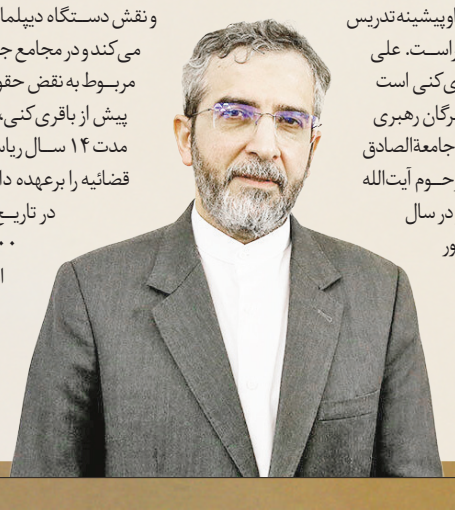

دیپلمات‌ها

اختلالی در سیاست خارجی رخ نمی‌دهد

دبیر شـورای راهبردی روابط خارجی خاطرنشان کرد: هیچ اختلالی در سیاسـت خارجی کشـور رخ نخواهـد داد. سـیدعباس عراقچـی، دبیـر شـورای راهبردی روابط خارجی اظهار داشـت: بنده هنوز هم در شـوک این خبر هسـتم، برایم قابـل باور نیسـت، رئیس‌جمهور محتـرم و دکتر امیرعبداللهیـان که قبل از هر چیز یک دوسـت بسـیار خوب برای بنده بودند، به این شـکل و در راه انجام وظیفه به شـهادت رسیدند. وی تصریح کرد: به هر حال دل‌های ما عزادار اسـت، همه ما سـوگوار هسـتیم و همان‌طور که رهبری دیشب فرمودند، اختلالی در کار کشور پیش نمی‌آید. من می‌خواهم عرض کنم هیچ اختلالی در سیاست خارجی کشور هم پیش نخواهد آمد. دبیر شورای راهبردی روابط خارجی در گفت‌وگویی تلویزیونی همچنین بیان کرد: آقای امیرعبداللهیان خیلی زحمت کشیدند. دوران بسیار سختی را داشتند؛ جنگ غزه، عملیات وعده صادق، همه می‌دانند چه باری را این مسـائل به سیاسـت خارجی وارد می‌کند، تازه این‌ها بخشی از موضوعات سیاست خارجی ما است، اما ایشان با آرامش، سعه‌صدر و اخلاق بسـیار خوبی که داشت سیاست خارجی را هدایـت کرد و واقعاً جای ایشـان خالی خواهد بود. عراقچی تصریح کرد: در مورد رئیس‌جمهور محترم گفتنی زیاد است، همه هم خواهند گفت، مـن در مورد همکار خودم عـرض می‌کنم، واقعاً از دسـت دادن ایشـان جای تأسف بسیار است و خوش به حالش که به این مقام رسـید، اما حتماً بـرای وزارت امور خارجه یک ضایعـه‌ای خواهد بود؛ اگرچه سیاسـت خارجی ما بـه راه خودش ادامه می‌دهد، کشـور ما از ایـن مصیبت‌ها زیاد دیده اما همواره سربلند از آن بیرون آمده، به تعبیر حضرت امـام(ره) که فرمودند هـر پرچمی که از دست سروری بیفتد، سرور دیگری بلند می‌کند، مطمئنم رئیس‌جمهور دیگری خواهند آمد و این مسیر را ادامه خواهند داد.

جمهوری اسلامی ایران
شورای راهبردی روابط خارجی
Strategic Council on Foreingn Relations

بیانیه شورای راهبردی روابط خارجی درباره فاجعه بالگرد

شـورای راهبـردی روابـط خارجـی در پیامی با اشـاره بـه این‌کـه رئیس‌جمهـور و وزیر امور خارجه کشـورمان در توسعه روابط کشورمان با همسایگان، تحولات قابل تحسینی را رقم زدند، تاکید کرد: بدون تردید، مسیر سیاست خارجی ایران همچنان با قوت و قدرت، تحت ارشـادات مقـام معظم رهبـری ادامه خواهـد یافت. در متن این پیام آمده اسـت: «ملت انقلابی، عزیز و صبور ایران خدمتگـزاران صدیق دیگری را از دست دادند. آیت‌الله دکتر سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور و دکتر حسـین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه کشـورمان بـا حضور فعال در میادین سیاست خارجی آنچه در توان داشتند در جهت تحقق منافع ملی جمهوری اسـلامی ایـران انجام دادنـد و در مقابله بـا تحریم‌های ظالمانـه بیگانـگان علیه کشـورمان، عضویت در ائتلاف‌هـا و سـازمان‌های بین‌المللی چون شـانگهای و بریکـس، همـکاری بـا اتحادیـه اقتصادی اوراسـیا، حمایت از محور مقاومت و مردم قهرمان فلسطین و همچنین توسعه روابط کشورمان با همسایگان، تحولات قابل تحسینی را رقـم زدنـد. تحـرک جناب آقای رئیسـی در حضور منظم در اقصی‌نقاط کشور و در رسیدگی به مشکلات مردم، زبانزد همگان بود و خاطرات خوبـی را در اذهـان ملـت عزیزمـان برجـای گذاشـت. آنها نقش خود را در ارتقای موقعیت ایران عزیز ایفا کردند و به خدای خود پیوستند اما بدون تردید، مسـیر سیاست خارجی ایران همچنان با قوت و قدرت، تحت ارشـادات مقام معظم رهبری ادامه خواهد یافت.